

แหล่งแร่พลวงในจังหวัดสระบุรี

65. แหล่งแร่พลวงเขาขาว - เขาคอกช้าง ตำบลพุดแค อำเภอเมือง

ที่ตั้งและการคมนาคม

ตำแหน่งกริด 998/250 แผนที่ 1:50,000 แผน 47P/EG20 แหล่งแร่ตั้งอยู่บริเวณของแควระหว่าง
เขาขาวและเขาคอกช้าง

ธรณีวิทยาแหล่งแร่

บริเวณแหล่งแร่มีหินปูนยุค Middle Permian ของเขาคอกช้างและเขาขาว แนวของชั้นหินปูนประมาณ
แนวเอียงไปทางเหนือ แร่ที่พบเป็นแร่พลวงเงิน (Stibnite)

แหล่งแร่พลวงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ได้พบแหล่งแร่แล้วหนึ่งแหล่งในจังหวัดเลย

66. แหล่งแร่พลวงบ้านสะอาด ตำบลน้ำตาย อำเภอเมือง จังหวัดเลย

ที่ตั้งและการคมนาคม

แหล่งแร่พลวงนี้อยู่บริเวณด้านตะวันออกของหมู่บ้านสะอาด (บ้านไร่ลายเหนือ) ตำแหน่งกริด
016,548 แผนที่มาตราส่วน 1:50,000 แผน 47Q/TB 16 "บ้านสูบ" (ดูแผนที่ประกอบรูปที่ 43)

การคมนาคมไปได้สองทาง ทางแรกจากจังหวัดเลย ภูบอนิด ไรทาบ ถึงกม. 7,200 แล้วแยกซ้าย
ไปตามทางสายฟากเลย - สาเปือย (ถนน ร.พ.ช.) ผ่านบ้านเพี้ย นาน้ำมัน วังแคน หนองคอกบัว บ้านสูง
ถึงบ้านสะอาด เป็นระยะทาง 31,400 กม. แล้วแยกขวาอีกประมาณ 450 เมตร ถึงแหล่งแร่

ธรณีวิทยาทั่วไป

บริเวณที่ทำการสำรวจคลุมพื้นที่ประมาณ 12 ตร.กม. หินรอบแหล่งแร่อาจแยกตามประเภทหินได้ดังนี้

หินชั้น ส่วนใหญ่เป็นหินดินดานมีหินทราย หินดินดานทรายและหินดินดานซิสต์แทรกสลับอยู่ บริเวณ
 ผาเกตุพบหินปูนสีเทา-เทาอ่อน ชนิด crystalline massive ที่ผากลางคองเป็นหินปูนสีเทาเข้ม เนื้อแน่น
 มีซากสัตว์โบราณพวก Coral, brachiopod มากมายฝังตัวอยู่ นอกจากนี้ยังพบหินปูนโผล่ที่บริเวณผาหน้า
 ทางคานเหนือของแหล่งแร่ บริเวณตะวันตกของภูแก้วแอนและบริเวณตะวันตกของภูห้วยเปลา และพบหินลอยของ
 หินปูนกระจุกกระจายทั่วไปที่บริเวณผากลางคองประมาณ 4 กม. ทางตะวันตกเฉียงเหนือของแหล่งแร่ พบ
silicified siltstone สีน้ำตาลอมเหลืองวางตัวอยู่ในหินปูน ซึ่งได้มีผู้ขอสัมประทานสกัดทำหินลับมีด
 ทางใต้ของภูวังเขมิงซึ่งอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของแหล่งแร่ พบหินพวก graywack และหินกรวดโคลและ
 ลอยกระจุกกระจายทั่วไป

จากการศึกษาซากสัตว์โบราณในหินชั้นเหล่านี้โดยคุณรุจา อิงคะวัต พบว่าหินชั้นเหล่านี้มีอายุ
 ประมาณ Lower-Upper Carboniferous

หินแปร พบทั่วไปตามรอยสัมผัสระหว่างหินชั้นกับหินอัคนี ทางตะวันตกเฉียงใต้ของแหล่งแร่พบหิน
 chert, pyrite และ pyrite boxwork และพบหินชนิดนี้เช่นกับทางคานตะวันออกของแหล่งแร่ ทางใต้
 ของภูห้วยเปลาพบหิน calcium silicate แฉกระจ่ายกว้างขวาง ทั้งพบ gossan เป็นหินลอยอยู่ทั่วไป

หินอัคนี บริเวณนี้พบทั้งหินอินทรูซีฟ (intrusive) และหินเอ็กทรูซีฟ (extrusive)
 พบหินอินทรูซีฟจำพวก แกรโนไดออไรท์ (granodiorite) เนื้อค่อนข้างละเอียด ประกอบด้วย
 แร่ควอตซ์, เฟลสปาร์สีชมพูอ่อน มีแร่ฮอนเบลนค์และไบโอไทท์ประมาณ 5-7% โผล่ทางตะวันออกของผาเกตุ
 ประมาณ 4 กม. ทางคานตะวันตกเฉียงใต้ของแหล่งแร่ และพบหินแกรนิตโผล่บริเวณภูแก้วแอนตลอดไปถึงภูห้วยเปลา
 ซึ่งอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของแหล่งแร่

พบหินเอ็กทรูซีฟจำพวก แอนดีไซท์พอร์ไฟร์ (andesite porphyry) สีน้ำตาลและน้ำตาลอมม่วง
 ประกอบด้วยแร่ plagioclase และแร่ pyroxene สีเขียวประอยู่ บางแห่งพบแร่ pyrite
 ซึ่งถูกชะล้างไปเหลือแต่ boxwork อยู่ โผล่บริเวณ 1 กม. ทางตะวันออกของแหล่งแร่และแผ่กระจายไปทาง
 คานเหนือถึงภูวังเขมิง และพบโผล่ที่ภูโคก และภูหลวงด้วย หินอัคนีคาดว่าคงมีอายุประมาณ Upper Permian-
 Middle Triassic

รูปที่ 45 แผนที่แสดงที่ตั้งแหล่งแร่ บ้านสะอาด ตำบลน้ำกาย
อำเภอเมือง จังหวัดเลย

แผนที่มาตราส่วน 1:50,000 แผนที่ 47 Q บ้านสูง
FB 16

ธรณีวิทยาโครงสร้าง

จากการค้นคว้าของหินอัคนีพวกหินภูเขาไฟทางคาบตะวันออกเฉียงใต้ของแหล่งแร่ ทำให้โครงสร้างส่วนใหญ่ของชั้นหินบริเวณนี้ซับซ้อนมาก มีการก่อกองของชั้นหินมากมาย ส่วนทางคาบเหนือตะวันออกเฉียงเหนือและตะวันออกเฉียงใต้ โครงสร้างของชั้นหินไม่ซับซ้อนนัก แนวของชั้นหินอยู่ประมาณ E-SE ทางตะวันออกเฉียงใต้ทางเหนือหิน extrusive จะวางตัวมิดชิดอยู่บนชั้นหินเป็นชั้นบาง ๆ พบรอยเลื่อน รอยฉีกตัวขนาดเล็กกระจัดกระจายทั่วไป และมีหินกรวดเหลี่ยม (breccia) กระจัดกระจายทั่วไป

ธรณีวิทยาแหล่งแร่

แร่ที่พบมีทั้งแร่พลวงเงินและพลวงทอง จากการซุกหลุมทดลองพบว่าแร่พลวงเกิดในลักษณะเป็นกะเปาะ ในชั้น clay และบางตอนพบแทรกเป็น lens ใน clay และแทรกเป็นแนวในหินทรายเนื้อละเอียดสีน้ำตาล

จากหลุมทดลอง P₁ พบแร่พลวงลักษณะเป็นกะเปาะอยู่ตอนล่าง ส่วนตอนบนแร่เข้าไปแทนที่ในช่องว่างของ clay สีเทา-น้ำตาลอ่อน ในรูปของเส้นใยในแนวตั้ง ลักษณะแร่ในกะเปาะไม่ต่อเนื่องกัน foot wall ของกะเปาะแร่เป็นหินทรายเนื้อละเอียดแข็งปานกลาง

ส่วนคาบ hanging wall เป็น clay เนื้อละเอียดและยุ่ย พบเส้นใยของแร่ที่มีความลึกประมาณ 2 เมตร มีรอยเลื่อนในแนวอน สายแร่ที่ผนังคาบมีขนาดตั้งแต่ 0.75 เมตรลงไป ความกว้างประมาณ 0.20 เมตร มีแร่เป็น pebble กระจายอยู่เกือบถึงดินและพบเช่นกันในหลุมทดลองที่ผนังคาบตะวันตก ผลวิเคราะห์ทางเคมีของตัวอย่างเก็บจากหลุมทดลอง P₁ พบว่ามี Sb = 59.86%

นอกจากแร่พลวงที่พบนั้นแล้ว พบว่ามีแร่ลอยของแร่ฮีมาไทต์ที่มีบริเวณหน้าทอง และบนยอดสุดของผานอยทางคาบตะวันตกเฉียงใต้ของแหล่งแร่ มีสายชวอชวมีหลายสายและขึ้นมาไม่พร้อมกัน โดยพบว่าสายชวอชวแรกมีแร่ specular haematite แทรกอยู่เป็นแถบบาง ๆ ส่วนสายที่ขึ้นมาครั้งหลังเป็นสายเล็ก ๆ ไม่มีแร่ปะปนอยู่

สรุปข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแรพลวงในประเทศไทย

จากการรวบรวมและค้นคว้าสำรวจหาแหล่งแรพลวงตลอดประเทศ ปรากฏว่าปัจจุบันนี้ธุรกิจเหมืองแร่โคสนใจและค้นหาแหล่งแรพลวงมากขึ้นทั่วประเทศ และได้รังวัดขอประทานบัตร เหมืองแรพลวงเพิ่มขึ้นหลายแห่ง แมว่าแหล่งแรส่วนใหญ่ที่ขอรังวัดขอประทานบัตร จะยังไม่ได้ทำการสำรวจปริมาณสำรองแหล่งแร่ที่แท้จริงก็ตาม จึงขอสรุปข้อคิดเห็นที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจธรณีวิทยาของแหล่งแร่ภาคต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. แหล่งแร่ในภาคเหนือ

แหล่งแรพลวงห้วยเมawe ตำบลท่าสมเ้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน นับว่าเป็นแหล่งแรขนาดใหญ่ ปัจจุบันมีการทำเหมืองแรขนาดใหญ่ แหล่งแร่บ้านแม่ทา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ก็นับว่าเป็นแหล่งแร่ที่น่าสนใจ ปริมาณสำรองคาดว่าคงจะเพียงพอที่จะเปิดกิจการเหมืองแรขนาดใหญ่กว่าเท่าที่ก่่าตั้งดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน กลุ่มแหล่งแร่คอยผาคักันและรอยทอง ตำบลบ้านป็น อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ ก็นับว่าเป็นกลุ่มแหล่งแร่ที่มีขนาดใหญ่พอสมควร ขอเสียมีอยู่ว่าแหล่งแร่เหล่านี้อยู่กระจัดกระจายกันเกินไป อย่างไรก็ตามหากมีการสำรวจแหล่งแร่บริเวณนี้ให้ละเอียดศึกษาคาดว่าจะพบแหล่งแรขนาดใหญ่พอที่จะเปิดกิจการเหมืองแร่อย่างเป็นทางการเป็นลำเป็นสันได้ ส่วนแหล่งแร่บริเวณห้วยผาจักก็กำลังทำการสำรวจปริมาณสำรองในระยะที่ลี้กลงไป ผลการสำรวจยังไม่เปิดเผย นอกจากนั้นกลุ่มแหล่งแร่บริเวณตำบลเสริมงาม อำเภอเสริมงาม ก็นับว่าเป็นแหล่งแร่ที่น่าสนใจอีกแห่งหนึ่ง ในการที่จะศึกษาถกนควารายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะธรณีวิทยาแหล่งแร่ของบริเวณนี้

2. แหล่งแร่ในภาคใต้

ได้พบแล้วหลายแห่ง ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช กระบี่ และชุมพร แหล่งแร่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีและนครศรีธรรมราช ได้ผลิตแร่จำหน่ายมานานแล้ว แต่ปัจจุบันการผลิตแร่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ลดน้อยลง เพราะว่าอุปสรรคเกี่ยวกับการทำเหมืองแร่ในระยะลี้กลงไปส่วนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ยังไม่พบแหล่งแร่ที่ใหญ่โต

3. แหล่งแร่ในภาคตะวันออก

แหล่งแร่พลวงส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณเขตติดต่อระหว่างอำเภอแก่ง จังหวัดระยองกับอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี และได้มีการดำเนินการเหมืองแร่พลวงหลายแห่ง แผลส่วนใหญ่ทำการผลิตแร่จากแร่ลอยมีแหล่งสายแร่ที่น่าสนใจที่กำลังดำเนินการพวกอยู่คือแหล่งแร่ เขาน้ำตกหลังเขาวงศ์ อย่างไรก็ตามจากการที่ภาคตะวันออกมีสภาพธรณีวิทยาที่เหมาะสมแก่การที่จะมีแหล่งแร่พลวง คาดว่าคงจะมีโอกาสที่จะค้นพบแหล่งแร่พลวงที่มีขนาดใหญ่ในอนาคต

4. แหล่งแร่ในภาคกลางและตะวันตก

แหล่งแร่ที่พบและได้เปิดการทำเหมืองแล้ว ได้แก่จังหวัดราชบุรีและกาญจนบุรี แหล่งแร่ในจังหวัดกาญจนบุรีนับว่าเป็นแหล่งแร่ที่สำคัญในระยะ 3 - 4 ปีที่ผ่านมา คาดว่าหลังจากที่ได้ทำการสำรวจรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะธรณีวิทยาของแหล่งแร่บริเวณ อำเภอสังขละบุรีแล้ว กาญจนบุรี จะเป็นแหล่งผลิตแร่พลวงที่สำคัญของประเทศมากขึ้น ส่วนแหล่งแร่ในจังหวัดราชบุรี เป็นแหล่งเล็ก ๆ ไม่สามารถเปิดกิจการเหมืองแร่ขนาดใหญ่ได้